บทปริทัศน์หนังสือ
ชนชั้นกลางและการถดถอยของประชาธิปไตย
โดย Joshua Kurlantzick

ณรุจน์ วศินปิยมงคล[1]

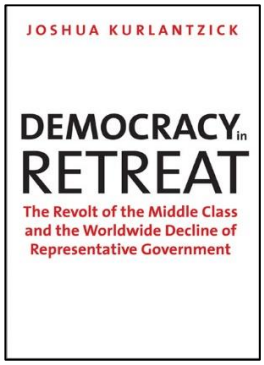

Kurlantzick, Joshua. (2013). *Democracy in Retreat: The Revolt of the Middle Class and the Worldwide Decline of Representative Government.* New Haven: Yale University Press.
จำนวน 304 หน้า ปกแข็ง
ISBN 978-0300175387

ภาพการล่มสลายของกำแพงเบอร์ลินในปี ค.ศ.1989 และ การสิ้นสุดของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ.1991 ทำให้ช่วงทศวรรษที่ 1990 ถูกมองว่าเป็นช่วงสำคัญของ ‘กระแสประชาธิปไตย’ ที่ไหลบ่าโถมกระหน่ำซัดไปที่รัฐบาลเผด็จการ (authoritarian regimes) ทั่วโลก ทั้งในยุโรปตะวันออก เอเชีย อเมริกาใต้ และในแอฟริกา ฟรานซิส ฟูกูยามา (Francis Fukuyama, 1992) เรียกการล่มสลายของค่ายคอมมิวนิสต์นี้ว่า “การสิ้นสุดลงของประวัติศาสตร์” (the end of history) ซึ่งเป็นการเย้ยหยันคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ที่พยากรณ์ว่าสุดท้ายค่าย ‘ทุนนิยม’ จะแพ้พ่ายและประวัติศาสตร์จะสิ้นสุดที่ระบบคอมมิวนิสต์ ปรากฏการณ์กระแสประชาธิปไตยนี้ได้ถูกอธิบายอย่างตื่นเต้นจากนักวิชาการอย่างกว้างขวาง แต่งานที่ได้รับการอ้างถึงอย่างมากคงหนีไม่พ้นงานของนักรัฐศาสตร์เลื่องชื่อ แซมมวล พี ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ที่เขียนใน The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century (1993) ว่ากระแสประชาธิปไตยซึ่งเขาเรียกว่า “คลื่นลูกที่สาม” นี้เป็นไปตามกรอบทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) ที่มีลักษณะการพัฒนาเป็นเส้นตรงและจะมีความก้าวหน้า (progess) เป็นลำดับ

---

[1] คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ฮันติงตัน อธิบายว่า กระแสคลื่นประชาธิปไตยนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 และคลื่นลูกที่สองเกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่วนในคลื่นที่สามนี้ได้เกิดในช่วงทศวรรษที่ 1970 – 1990 เขาชี้ว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดประชาธิปไตยในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ เกิดจากกระแสกดดันจากต่างประเทศ บวกกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายในประเทศ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างในประเทศเหล่านี้ได้ทำให้ขนาดของ 'ชนชั้นกลาง' ในประเทศที่กำลังพัฒนานี้ขยายใหญ่ขึ้นจนสามารถต่อรองกับชนชั้นนำได้ ชนชั้นกลางนี่เองที่จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสังคม งานศึกษาการเมืองในประเทศไทยในยุคหลังเหตุการณ์ 'พฤษภา 35' (ที่ถูกอธิบายกันว่า 'ม็อบมือถือ' หรือ 'ม็อบชนชั้นกลาง') ก็มีลักษณะคำอธิบายในแนวเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากงานชิ้นสำคัญของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ เรื่อง 'สองนคราประชาธิปไตย' ที่สะท้อนบทบาทที่สำคัญของชนชั้นกลางต่อการสร้างประชาธิปไตยในไทย

ในหนังสือ Democracy in Retreat: The Revolt of the Middle Class and the Worldwide Decline of Representative Government (2013) ของ โจชัว เคอร์แลนท์ซิค (Joshua Kurlantzick) เล่มนี้เหมือน 'ภาคต่อ' ของ ฮันติงตัน และคนอื่น ๆ ที่พยายามอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกระแสประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง แต่จะต่างกันตรงที่ งานของนักวิจัยอาวุโส แห่ง The Council of Foreign Relations สหรัฐอเมริกาผู้นี้มิได้ชี้ว่าการพัฒนาของประชาธิปไตยจะจบแบบ 'happy ending' เหมือนงานชิ้นอื่น ๆ ในช่วงก่อนหน้านี้ แต่ เคอร์แลนท์ซิค ชี้ให้เห็นว่าในช่วงทศวรรษที่ 2010 นี้กระแสประชาธิปไตยได้กลับถดถอยลงอย่างเห็นได้ชัดในหลายประเทศ ซึ่งเขามองว่ามันมิได้เป็นเหตุบังเอิญแต่อย่างใดที่ปรากฏการณ์ในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันในหลายประเทศหลายของภูมิภาค แต่มันกลับเป็น 'กระแส' ที่ลุกลามไปทั่วโลก ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการ 'ต่อต้าน' การพัฒนาของประชาธิปไตยนี้กลับกลายเป็น 'ชนชั้นกลาง' (middle class) ที่เคยถูกเชื่อว่าเป็นกลุ่มที่จะเป็น 'ตัวแทนของการเปลี่ยนแปลง' (agent of change)

ในการศึกษาครั้งนี้ เคอร์แลนท์ซิค ได้บทสรุปนี้มาด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจาก 3 แหล่งสำคัญ คือ Freedom House (สหรัฐอเมริกา), Bertelsrnann Foundation (เยอรมนี), และ ดัชนีวัดประชาธิปไตย (index of democracy) ของ Economist Intelligence Unit (อังกฤษ) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มกระแสประชาธิปไตยที่ตกต่ำลงในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ในส่วนของ Freedom House ได้ชี้ให้เห็นเสรีภาพในประเทศต่าง ๆ ที่ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ ข้อมูลของ Bertelsrnann Foundation จะบ่งบอกถึงคุณภาพของประชาธิปไตยในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยข้อมูลชุดนี้ได้สรุปว่า ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศที่ได้ชื่อว่ามี "ประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่อง" (defective democracy) ได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย และในการศึกษาของ Economist Intelligence Unit ได้ยืนยันข้อมูลของ Freedom House และ Bertelsrnann Foundation โดยสรุปอย่างหนักแน่นว่าประชาธิปไตยได้ถดถอยลงในช่วงหลายปีหลังนี้ โดยชี้ให้เห็นว่าประเทศส่วนใหญ่ได้คะแนนดัชนีประชาธิปไตยลดลง และในส่วนของประเทศที่มีการลงไปเก็บข้อมูลอย่างละเอียดพบว่า ประเทศส่วนใหญ่ที่ศึกษาเป็นประเทศที่มี "ประชาธิปไตยที่มีตำหนิ" (flawed democracy)

ก่อนที่จะมีกระแสประชาธิปไตยถดถอยในช่วงทศวรรษหลังนี้ เคอร์แลนท์ซิค ชี้ให้เห็นถึงปรากฏการณ์ 'คลื่นลูกที่สี่' ของกระแสประชาธิปไตยที่ลุกลามไปทั่วโลกในช่วงทศวรรษที่ 1990 ถึงช่วงต้นทศวรรษที่ 2000 ยกตัวอย่างในปี ค.ศ.2005 กว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรโลกได้อาศัยอยู่ในประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่หลังจากนั้นไม่นานกระแสนี้ได้อ่อนแรงลงจนกลายเป็นยุคสมัยที่ถดถอยของประชาธิปไตยเข้ามาแทน (Kurlantzick 2013: 25-26) กลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้กลุ่มหนึ่งคือ ชนชั้นกลาง ซึ่งเป็นผู้รู้สึกว่าประชาธิปไตยมิได้ให้ประโยชน์กับกลุ่มของตนเอง โดย เคอร์แลนท์ซิค ชี้ให้เห็นซึ่งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ทำให้กลุ่มชนชั้นกลางเปลี่ยนท่าทีต่อประชาธิปไตย

ในเชิงปัจจัยภายใน ชนชั้นกลางรู้สึกว่าตนเองเสียเปรียบในระบอบประชาธิปไตย เหตุที่พวกเขารู้สึกเช่นนั้นเป็นเพราะ ในระบบประชาธิปไตย การเลือกตั้งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเลือกผู้นำและเลือกนโยบายที่กำหนดทิศทางของประเทศ แต่ในเกมการเลือกตั้งดังกล่าวชนชั้นกลางมิได้มีจำนวนมากพอที่จะสามารถกำหนดผลลัพธ์ได้เหมือนชนชั้นล่าง ดังนั้น พรรคการเมืองต่าง ๆ ก็จะใช้นโยบาย 'ประชานิยม' ในการได้มาซึ่งอำนาจ แต่ปัญหาไม่ได้มีอยู่แค่นั้น ผู้นำที่ชนะการเลือกตั้งมักจะเป็นผู้ที่เคอร์แลนท์ซิค (Kurlantzick 2013: 31-32) เรียกว่า "เผด็จการที่มาจากการเลือกตั้ง" (elected autocrats) ซึ่งหมายถึงผู้นำที่มาจากการเลือกตั้ง แต่มิได้นำพากับการปกครองประเทศ ซึ่งต่างจากผู้นำในประเทศประชาธิปไตยทั่ว ๆ ไป ผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งเหล่านี้ มักใช้อำนาจแบบผู้นำเผด็จการไม่ใยดีต่อระบบนิติรัฐ ไม่เคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชน และขาดระบบถ่วงดุลอำนาจประเทศที่สะท้อนปรากฏการณ์นี้อย่างชัดเจน ที่สามารถยกมาเป็นตัวอย่างได้แก่ เช่น ประเทศไทย (ทักษิณ ชินวัตร), ฟิลิปปินส์ (โจเซฟ เอสตราด้า), ปากีสถาน (เปอร์เวซ มูชาร์ราฟ), เวเนซุเอลา (ฮูโก ชาเวซ) และรัสเซีย (วลาดีมีร์ ปูติน) เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้สร้างความชอบธรรมของอำนาจของตน โดยการอ้างถึงการชนะการเลือกตั้งที่ดำเนินการภายใต้กระแสประชาธิปไตย แต่ประเทศเหล่านี้ขาดระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอื่น ๆ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ส่งผลให้ในท้ายที่สุดเกิดผู้นำเผด็จที่มาจากการเลือกตั้งขึ้น เมื่อถึงจุดนี้ชนชั้นกลางได้พบกับสภาวะหนีเสือปะจระเข้ (dilemma) กล่าวคือ จะเลือกอยู่กับเผด็จการที่มาจากการเลือกตั้ง หรือจะเลือกเผด็จการทหาร ซึ่งชนชั้นกลางจำนวนมากเลือกทางออกทางลัดโดยการเลือกฝ่ายหลัง การไม่ยอมใช้ความอดทนที่จะแก้ไขปัญหาตามระบบประชาธิปไตยของชนชั้นกลางนำมาสู่การขึ้นมามีอำนาจของกลุ่มเผด็จการทหารในหลายประเทศทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศไทย หรือแม้แต่ประเทศที่ผ่านเหตุการณ์อาหรับสปริงอย่างอียิปต์

นอกจากปัจจัยภายในประเทศ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัจจัยภายนอกก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชนชั้นกลางรู้สึกอยากเปลี่ยนค่ายไปต่อต้านประชาธิปไตยในช่วงทศวรรษหลัง ปัจจัยภายนอกนี้เกี่ยวข้องกับบทบาทและอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและจีนที่มีต่อโลก เคอร์แลนท์ซิค ชี้ว่าการที่ในช่วงหลังสหรัฐฯ ได้ละเลยการการสนับสนุนประชาธิปไตยทั่วโลกอย่างที่เคยทำในช่วงสงครามเย็นทั้งในแง่ของเงินทุนและนโยบายต่างประเทศ ทำให้ความสำคัญของแนวความคิดประชาธิปไตยลดลงอย่างกว้างขวาง มิหนำซ้ำ การสนับสนุนรัฐบาลเผด็จการต่าง ๆ และการใช้มาตรการที่แข็งกร้าวจัดการกับกลุ่มหรือประเทศที่ถูกมองว่า เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายในช่วงหลังเหตุการณ์ 9/11

ทำให้ภาพความเป็นผู้นำประเทศประชาธิปไตยและการเคารพสิทธิมนุษยชนของสหรัฐฯ ถูกตั้งคำถามมากขึ้น ขณะเดียวกันความล้มเหลวของข้อเสนอแนะในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาตามที่กำหนดไว้ใน 'ฉันทามติวอชิงตัน' (Washington Consensus) ของสหรัฐฯ ได้ส่งผลกระทบในทางลบไปถึงประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา เคอร์แลนท์ซิค (Kurlantzick 2013: 66-68) ชี้ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (gross domestic product: GDP) ของหลายประเทศ เช่น ไทย รัสเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลย์เซีย และอาร์เจนตินา ในช่วงทศวรรษที่ 1990 และ 2000 เมื่อตีเป็นมูลค่าของช่วงทศวรรษที่ 1950 และ 1960 ถือได้ว่า มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำกว่าในอดีต

การขยายอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของจีนในช่วงทศวรรษหลังที่ผ่านมาทำให้รูปแบบการปกครองของประเทศจีนกลายเป็นคู่แข่งที่สำคัญของการปกครองระบบประชาธิปไตย เศรษฐกิจของจีนที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วกลายเป็นตัวอย่างที่นำมาหักล้างความคิดที่ว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจและการปกครองระบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ และยุโรปตะวันตก เคอร์แลนท์ซิค เรียกรูปแบบการปกครองนี้ว่า "จีนโมเดล" (China Model) ซึ่งหากอธิบายให้สั้นและง่ายมันคือ การปกครองที่อนุญาตให้มีเสรีภาพในทางเศรษฐกิจแต่ไม่เปิดให้มีเสรีภาพทางการเมือง การขยายจำนวนของชนชั้นกลางที่สมาทานจีนโมเดลนี้ทำให้แรงสนับสนุนประชาธิปไตยในหมู่ชนชั้นกลางลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญโดยเฉพาะในประเทศที่อยู่ในทวีปเอเชียที่ประเทศจีนมีอิทธิพลมาก คนกลุ่มนี้รู้สึกว่าตนเองได้ประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาของประชาธิปไตย

ในหนังสือเล่มนี้ เคอร์แลนท์ซิค มิได้เพียงแค่เสนอคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ความเสื่อมถอยของระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่เขายังมีข้อเสนออย่างเป็นรูปธรรมให้กับผู้ที่มีความสนใจในประเด็นนี้และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบาย โดยข้อเสนอของเขามีทั้งหมด 7 ประการดังนี้: 1) สังคมต้องรู้จักจัดการกับความคาดหวังมิให้สูงมากจนเกินไป ความผิดหวังอาจทำให้สังคมกลับไปหวนนึกถึงระบบเผด็จการณ์ในอดีต 2) ในประเทศที่ระบบประชาธิปไตยยังไม่เข้มแข็งต้องมีการป้องกันการซบเซาของสภาวะเศรษฐกิจเพื่อป้องกันการขึ้นมามีอำนาจของผู้นำเผด็จการที่มาพร้อมกับคำสัญญาถึงความเจริญเติบโตของประเทศ 3) ให้ชนชั้นกลางเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองของประเทศเพื่อป้องกันความรู้สึกแปลกแยกออกจากระบบ 4) มีเครื่องมือในการป้องกันการขึ้นสู่อำนาจเผด็จการของผู้นำที่มาจากการเลือกตั้ง เช่น ระบบเลือกตั้งที่เหมาะสม 5) ต้องกันทหารออกจากการเมืองอย่างถาวรโดยการป้องกันมิให้ทหารมีเหตุผล หรือสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการทำรัฐประหาร 6) ให้ความรู้แก่สังคมในเรื่องเกี่ยวกับจีนโมเดลเพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจให้คนในเรื่องนี้มากยิ่งขึ้น และ 7) ประกาศสงครามกับการคอรัปชั่น นอกจากนี้ เคอร์แลนท์ซิค ยังเสนอให้มหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ควรพิจารณาบทบาทของตัวเอง ในการมีส่วนช่วยพัฒนาประชาธิปไตยใหม่อีกครั้ง โดยเขาชี้ให้เห็นว่าการขยายตัวของกระแสประชาธิปไตยเป็นผลประโยชน์โดยตรงของสหรัฐฯ ดังนั้น สหรัฐฯ จึงควรเพิ่มบทบาทการสนับสนุนประชาธิปไตยดังเช่นที่เคยทำในอดีต

ในอีกมุมมองหนึ่ง การอ่านงานของ เคอร์แลนท์ซิค เล่มนี้อาจทำให้หลายคนอดรู้สึกถึงความขัดแย้งกันเอง (irony) ไม่ได้ เพราะเมื่อดูในข้อถกเถียงหลัก (main argument) ที่พยายามอธิบายถึงปรากฏการณ์การถดถอยของประชาธิปไตยทั่วโลกที่ใช้มุมมองความเป็นสากล (universalism) อธิบายได้

ทุกกรณี แต่พอไปดูในส่วนของแนวทางแก้ไข เคอร์แลนท์ซิค กลับเสนอว่า “การส่งเสริมประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จต้องมีความยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับสภาพท้องถิ่น และต้องให้ตัวแสดงในระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วม” ซึ่งสะท้อนการให้ความสำคัญกับความแตกต่างในท้องถิ่น (particularism) นอกจากนี้ความพยายามของ เคอร์แลนท์ซิค ที่จะทำให้ข้อถกเถียงหลักของเขามีความเป็นสากล (ซึ่งหมายถึงความสำคัญในทางวิชาการด้วย) มากเกินไป ทำให้งานชิ้นนี้มองข้ามรายละเอียดเกี่ยวกับสาเหตุของความไม่พอใจอื่น ๆ ของชนชั้นกลาง ในหลายกรณีที่อาจไม่เข้ากันกับทฤษฎีของเขา อันเป็นสาเหตุหนึ่งของความไม่พอใจของกลุ่มชนชั้นกลาง ที่ออกมาสนับสนุนการรัฐประหารในไทย

Democracy in Retreat: The Revolt of the Middle Class and the Worldwide Decline of Representative Government เป็นหนังสือที่เหมาะสำหรับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องประชาธิปไตย กระบวนการการเมืองไทย (democratization) และการเมืองไทย โดยเฉพาะในช่วงหลังรัฐบาลทักษิณเป็นต้นมา แม้คำอธิบายบางเรื่องที่ เคอร์แลนท์ซิค นำเสนอในหนังสือเล่มนี้จะมิได้เป็นต้นฉบับ (original) ทั้งหมด (ตัวอย่างเช่น เรื่องการเข้ามามีอำนาจของผู้นำเผด็จการที่มาจากการเลือกตั้ง สามารถดูได้จากงานของ Fareed Zakaria ที่เขียนใน Foreign Affairs ในปี 1997) แต่ก็นับได้ว่าเป็นผลงานชิ้นสำคัญที่สามารถอธิบายการตกต่ำของกระแสประชาธิปไตยอย่างมีเหตุผล มีหลักฐานและมีตัวอย่างหนักแน่น และ เคอร์แลนท์ซิค ยังสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของการเมืองภายในประเทศและการเมืองระหว่างประเทศได้อย่างชัดเจน แม้งานชิ้นนี้จะยังมีข้อจำกัดอยู่บ้างดังที่กล่าวไปแล้ว แต่ก็ถือว่าเป็นผลงานที่มีคุณค่าต่อแวดวงวิชาการมากเล่มหนึ่ง

นอกจากนี้ ผลงานของ เคอร์แลนท์ซิค ชิ้นนี้หาใช่เป็นเพียงความพยายามที่จะลบล้างความเชื่อของนักวิชาการส่วนใหญ่ว่า ชนชั้นกลางเป็นกลุ่มคนที่นิยมประชาธิปไตยโดยธรรมชาติ แต่งานของเคอร์แลนท์ซิค ได้สะท้อนให้เห็นว่าที่สุดแล้วเราไม่สามารถแยกความศรัทธาในประชาธิปไตยกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจออกจากกันได้ ประชาธิปไตยมิใช่กรอบความคิดหรือความเชื่อทางการเมืองที่เลื่อนลอยไม่ยึดโยงกับความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละวัน หากแต่ว่าประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่มีทั้งมิติทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ต้องพัฒนาไปด้วยกัน และประชาธิปไตยจะสามารถดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้รับประโยชน์จากมันเท่านั้น สุดท้าย หนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นว่าลักษณะการพัฒนาของประชาธิปไตยไม่ได้เป็นตามกรอบทฤษฎีภาวะทันสมัยที่อธิบายว่า การพัฒนาประชาธิปไตยมีลักษณะเป็นเส้นตรงเท่านั้น และเป็นเป้าหมายสุดท้ายของสังคม การพัฒนาของประชาธิปไตยนอกจากจะไม่เป็นเส้นตรงแล้ว ยังมีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทและสิ่งแวดล้อม และใช่ว่าพัฒนาการทางการเมืองของทุกประเทศสุดท้ายจะต้องมีลักษณะของการเป็นประชาธิปไตยในรูปแบบเดียวกันเสมอไป